

Ефективна комунікація	Самоконтроль	Емпатія	Кооперація	Розв'язання проблем	Запобігання конфліктам та розв'язання їх	Асертивність	Самооцінка, самоповага	Повага до прав людини	Гендерна чутливість	Активне громадянство
-----------------------	--------------	---------	------------	---------------------	--	--------------	------------------------	-----------------------	---------------------	----------------------

Стать і статеві ролі

Мета

Розкрити відмінності понять «біологічна стать» і «соціальна статева роль» (*гендер*). Ознайомити учнів із концепцією гендерної рівності.

Очікувані результати

Наприкінці заняття учні:

- *розпізнають* ознаки статі і гендеру;
- *називають* приклади гендерних ролей і гендерних стереотипів;
- *пояснюють*, як гендерні стереотипи можуть обмежувати права людей у сучасному світі.

Обладнання і матеріали

- Класна дошка і кольорова крейда або фліпчарт і фломастери.
- Комп'ютер, доступ до інтернету, мультимедійний проектор (*бажано*).

Що підготувати заздалегідь

- Роздрукувати Роздавальні матеріали для учнів.
- Картки «Стать» і «Гендер» (формат А5) для вправи «Голосуй ногами».
- Перевірити презентацію та відео до теми.

Орієнтовний план уроку

Стартові завдання	7 хв
Інформаційне повідомлення «Стать і гендер»	3 хв
Вправа «Голосуй ногами»	10 хв
Вправа «Гендерні ролі»	5 хв
Інформаційне повідомлення «Гендерні стереотипи»	6 хв
Робота в парах «Аналізуємо гендерні стереотипи»	7 хв
Підсумкові завдання	7 хв
<i>Усього тривалість</i>	<i>45 хв</i>

Рекомендації щодо проведення уроку

Знайомство / Відкритий мікрофон

Якщо у класі понад 20 учнів або не вистачає часу, виконайте вправу в парах.

Стартові завдання (повторити попередній матеріал і перейти до нового)

1. Зворотний зв'язок. Запитайте учнів: «Про що ми говорили на попередньому уроці?» Підсумуйте, що попереднє заняття було присвячене визначенню правил роботи у групі. Запитайте, яких правил дотримуватися легше, а яких — важче.
2. Обговорення ситуації:

Слово вчителя: «Одного разу художниця намалювала такий маленький комікс: два персонажі з червоними від морозу вухами стоять на вулиці в найхолодніший день року. Один каже: "Навіщо мені шапка, я не боюся морозу", а другий: "Я не ношу шапку, вона псує мені зачіску"».

Запитання для обговорення:

- Хто з них, чоловік, а хто — жінка? Відповідь обґрунтуйте.
- Як ви визначили стать героїв?

Підсумуйте: «Визначення статі персонажів цієї ситуації можливе лише завдяки нашим уявленням про типову поведінку чоловіків і жінок».

Наприклад, як у цьому випадку, жінки більше турбуються про свій зовнішній вигляд, а чоловіки нічого не бояться».

3. Оголосіть тему уроку: «Отже, тема нашого уроку — "Стать і статеві ролі". Поговоримо про стать і гендер, також ви дізнаєтеся, що таке гендерні стереотипи та гендерна рівність».

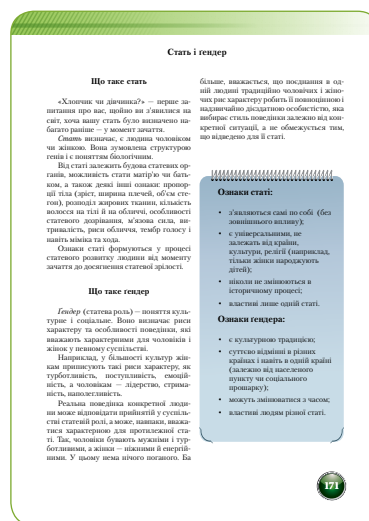
4. Вправа на знайомство.

- Учні називають своє ім'я і говорять, чому їх так назвали («Я Марія, назвали мене на честь моєї бабусі ...») або розповідають випадок, коли вперше

зрозуміли, що вони хлопчик або дівчинка (наприклад, дівчинка хотіла обрізати волосся, а їй сказали, що дівчатка мають ходити з косичками).

Інформаційне повідомлення «Стать і гендер» (ознайомити учнів із поняттями статі і гендеру)»

1. Запропонуйте двом охочим вголос прочитати інформацію у Роздавальних матеріалах для учнів.

2. За допомогою презентації озвучте ознаки статі й ознаки гендера.

Підсумуйте: «Стать визначає, чи є людина чоловіком, чи жінкою. Вона зумовлена структурою генів і є поняттям біологічним. Гендер визначає риси характеру та особливості поведінки, які вважаються характерними для чоловіків і жінок у певному суспільстві. Це поняття культурне і соціальне».

Вправа «Голосуй ногами» (роз'яснення відмінностей між статтю і гендером)

1. Розкладіть картки «Стать» і «Гендер» у різних кутках кімнати, щоб між ними був вільний простір.

2. Запропонуйте учням прослухати деякі твердження та проаналізувати, яке поняття (*стать чи гендер*) описує кожен з них та зайняти позицію біля відповідної картки. Якщо вони не визначилися, то стають посередині.

- У Давньому Єгипті жінки вели родинний бізнес, а чоловіки займалися домашнім господарством (*гендер*).
- Жінки народжують дітей (*стать*).
- Дівчатка ніжні, а хлопці грубі (*гендер*).
- У чоловіків коротке волосся, у жінок — довге (*гендер*).
- Жінки вигодовують дітей груддю, а чоловіки із пляшечки (*стать*).
- У середньому жінки отримують 68 % від заробітної плати чоловіків (*гендер*).
- У чоловіків у 14 років відбувається мутація голосу (*стать*).
- У деяких культурах чоловіки завжди готують їжу, а жінки ремонтують оселі (*гендер*).
- У більшості країн традиційний одяг чоловіків — штани, а в Шотландії — спідниця (*кілт*) (*гендер*).
- Раніше жінки носили тільки спідниці, а тепер часто вдягають штани (*гендер*).
- У чоловіків росте борода, а в жінок — ні (*стать*).
- У багатьох країнах, якщо родині потрібна допомога, дівчатка частіше кидають школу, ніж хлопчики (*гендер*).

Запитання для обговорення:

- Які факти доводять, що гендерні відмінності не є вродженими, а набуваються у процесі виховання?
- Який факт найбільше вас здивував?

Підсумуйте: «Гендерні ролі — це культурна традиція і вони можуть бути сутте-

во відмінними у різних країнах та змінюватися із плином часу».

Вправа «Гендерні ролі» (дослідити сучасні гендерні стереотипи)

1. Запропонуйте учням виконати Завдання 1 у Роздавальних матеріалах для учнів.

Завдання 1

У кожного суспільстві кають певні уявлення, які впливають на життя і чому мають зайняти чоловіки та жінки. У цій колонці запишіть свої домашні обов'язки і ролі, характерні для хлопців, у середній для дівчат, а у правій — для будь-якої статі.

Обов'		
Домашні обов'язки		
Ролі (брат, тато, мейн стріт)		

Пам'ятайте! Під час виконання сформувалися такі уявлення про гендерні ролі (якої ролі, школи, релігії, ЗМІ тощо).

Запитання для обговорення:

- Як ви вважаєте, під впливом чого сформувалися ваші уявлення про гендерні ролі? (Відповіді 1-2 охочих.)

Підсумуйте: «Родина, школа, культура, релігія, ЗМІ формують певні правила поведінки і створюють уявлення про те, хто є «справжній чоловік» і якою має бути «справжня жінка». Згодом на основі цих уявлень формуються гендерні стереотипи в суспільстві».

Інформаційне повідомлення «Гендерні стереотипи» (пояснити процес формування гендерних стереотипів)

Слово вчителя: «Гендерні стереотипи — стійкі для певного суспільства в конкретний історичний період уявлення про відмінність між чоловіком і жінкою, про їхнє місце і роль у суспільстві.

Для кращого розуміння цього переглянемо відеоролик».

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/Stat---gender/>

Запитання для обговорення:

- Які гендерні стереотипи було показано у відео?
- Чи подобається героям відео їх становище?

Слово вчителя: «Зверніть увагу, що гендерні стереотипи можуть бути хибними, надто узагальненими. У цьому випадку вони виконують консервативну і навіть шкідливу функцію, формуючи хибне знання про гендерні ролі, неконструктивно впливають на міжособистісну взаємодію і сприяють викривленому сприйманню ролі чоловіків і жінок у суспільстві.

Наприклад (наведіть 2–3 на вибір):

1) Між чоловіком і жінкою — безліч відмінностей. Вони наче істоти з різних планет (як стверджує назва однієї з по-

пулярних, однак зовсім не наукових книжок — "Чоловіки з Марса, жінки — з Венери").

Насправді науковці сходяться на тому, що між чоловіками й жінками, які живуть в одній країні, у подібних соціальних умовах, відмінностей не більш як 10 % всіх показників. Тобто між харків'янкою і харків'янином одного соціального прошарку набагато більше спільного, ніж, наприклад, між харків'янкою і жінкою з індійської провінції.

2) Відмінності між чоловіками і жінками мають суто біологічну природу, отже, є неподоланими й вічними. Як писав про це фундатор психоаналізу З.Фройд, "Анатомія — це доля...".

Саме поняття "гендер" передбачає, що більшість відмінностей між статями має не природне походження, а є наслідком виховання, соціалізації, впливу культури та суспільства. Це також факт, який складно заперечувати.

3) На відміну від чоловіків, жінки мають нижчі інтелектуальні здібності, нелогічне, ірраціональне мислення і, як наслідок, нижчу професійну компетентність. Звідси — поширене уявлення про жінок як гірших працівників на відповідальних посадах і в інтелектуальних професіях.

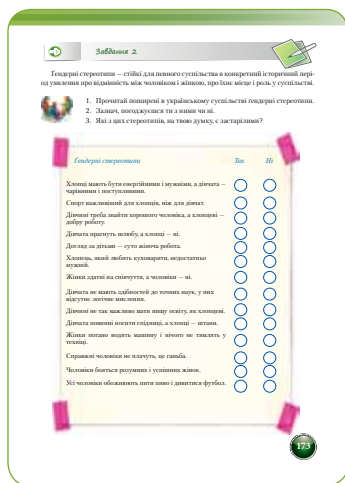
Не лише дослідження психологів, а й саме життя доводить хибність цього твердження. Нині представники обох статей на рівних демонструють високі розумові та організаційні здібності. А от чи створює суспільство для цього рівні умови — це окреме питання...

4) На відміну від жінок, чоловіки менш емоційні, нездатні до співчуття і співпереживання.

Цей міф обходиться людству дуже дорого. Зокрема, українським чоловікам він вартує 12 років життя — саме такою є різниця в середній тривалості життя чоловіків і жінок. Хлопчика змалечку привчають стримувати свої почуття, не плакати ("Ти ж хлопець! Солдат!"). А як писав видатний хірург Пирогов; "Невиплакані сльози змушують плакати внутрішні органи". Тож ранні інфаркти й інсульту в чоловіків — це наслідок стереотипного уявлення про "чоловічу нечутливість..."».

Робота в парах «Аналізуємо гендерні стереотипи»

1. Об'єднайте учнів у пари (за допомогою руханки «Струмочок»).
2. Запропонуйте парам виконати Завдання 2 у Роздавальних матеріалах для учнів.

Запитання для обговорення:

- Які з цих стереотипів, на вашу думку, є застарілими?
- Як вони можуть зашкодити людині?

Підсумуйте: «Деякі гендерні стереотипи сформувалися в цілком інших історичних

і соціальних умовах. Вони застаріли й можуть обмежувати права людей у сучасному суспільстві».

3. Запропонуйте учням переглянути відеоролик про гендерні стереотипи.

<http://autta.org.ua/ua/materials/material/Gendern--stereotipi-/>

Запитання для обговорення:

- З якими із поданих у мультфільмі стереотипів ви стикалися у житті?
- Чи знаєте людей, які не відповідають цим стереотипам? Назвіть їх.
- Чи всі гендерні стереотипи шкідливі? Наведіть приклади.

Підсумуйте: «Більшість гендерних стереотипів допомагають хлопцям і дівчаткам підготуватися до соціальних ролей, які вони виконуватимуть у дорослому житті — матері чи батька, чоловіка чи дружини. Однак деякі стереотипи сформувалися дуже давно, в цілком інших історичних і соціальних умовах. Багато з

них застаріли й нерідко обмежують можливості людей у сучасному світі».

Підсумкові завдання (закріпити набуті знання)

1. Зачитайте висновки:

- Стать визначає, чи є людина чоловіком, чи жінкою. Вона зумовлена структурою генів і є поняттям біологічним.
- Гендер визначає риси характеру та особливості поведінки, прийняті у суспільстві ролі чоловіків і жінок. Це поняття культурне і соціальне.
- Культура та суспільство формують певні правила поведінки і створюють уявлення про те, якими мають бути «справжній чоловік» і «справжня жінка». На основі цих уявлень формуються гендерні стереотипи.

- Гендерні стереотипи — це стійкі для певного суспільства в конкретний історичний період уявлення про відмінність між чоловіком і жінкою, про їхнє місце і роль у суспільстві.
 - Деякі стереотипи застаріли, обмежують права людей у сучасному світі.
2. За допомогою презентації (*Гендер у малюнках*) повторити поняття «гендер», «гендерні стереотипи», «гендерна рівність».
3. Завершальна вправа. Запропонуйте учням по черзі продовжити фразу: «Мені подобається, що я хлопець (дівчина), тому що ...».